

P

Tema del diumenge:

El repte demogràfic mundial

El Damián, el nadó que representa simbòlicament l'habitant número 8.000 milions del planeta, ve al món en un hospital de Santo Domingo (la República Dominicana), el 15 de novembre passat.

Som 8.000 milions al planeta, i això no és dolent

El problema mai ha sigut quants habitants hi ha a la Terra, sinó com ens organitzem ● El que està realment en joc és qui paga per impulsar el desenvolupament verd dels països més pobres

El 15 de novembre del 2022 va néixer a la República Dominicana el petit Damián, que l'Organització de les Nacions Unides (ONU) va designar simbòlicament com l'habitant 8.000 milions de la Terra. Potser un dia el Damián inventarà una vacuna, descobrirà una font d'energia o escriurà una obra mestra. I encara que no faci res d'especial, igualment tindrà una bona existència amb una probabilitat de vida més llarga que la de gairebé tots els seus antecessors.

No han faltat les veus alarmades per aquesta notícia: la Terra no pot aguantar tants humans, anem directes al col·lapse... «Hi ha una onada de por sobre la sobrepoblació i el clima a l'extrema dreta», afirma Emmanuel Pont, autor del llibre *Faut-il arrêter de faire des enfants pour sauver la planète?* (¿S'ha de parar de fer

MICHELE CATANZARO
Barcelona

fills per salvar el planeta?) (Payot, 2022).

«Si dius que sobren persones, has de plantejar quina meitat de la humanitat vols treure't de sobre», fa broma John Wilmoth, director de la divisió de població de l'ONU. Fa segles que els pessimistes alerten sobre la sobrepoblació, però les seves profecies no s'han complert. El problema mai ha sigut quants som, sinó com ens organitzem. Els que es fixen en el «quants» solen evitar el «com». Repassarem per què és una bona notícia que si guem 8.000 milions.

No anem directes al col·lapse

El primer a agitar el fantasma de la sobrepoblació va ser l'econo-

mista Thomas Malthus en el seu *Un assaig sobre el principi de població* (1798). No hi hauria menjar per a tantes boques. La població perjudicaria el creixement econòmic. En realitat, mentre la població mundial creixia, la producció d'aliments per càpita va augmentar (el 40% entre el 1960 i el 2021) i les persones en situació de pobresa extrema van disminuir (del 37% al 12,7% entre el 1990 i el 2012). El *baby-boom* no va enfonsar l'economia.

Amb una política de fill únic, França reduiria a la meitat la població el 2100, però només un 11% les emissions

Ara ha arribat el torn de l'ecomalthusianisme. «L'assassí d'El Paso [un supremacista que va massacrar 23 persones el 2019 en aquesta ciutat de Texas] va utilitzar arguments ecomalthusians», explica Pont. Són arguments estèrils, ja que almenys dos terços del creixement poblacional que es donarà entre ara i l'any 2050 és imparable, per la quantitat de gent jove que ja ha nascut, segons les Nacions Unides. I a més són erronis. «El creixement poblacional pot afectar problemes locals, com els residus o certs usos del sòl i de l'aigua. Però no el canvi climàtic», argumenta Pont.

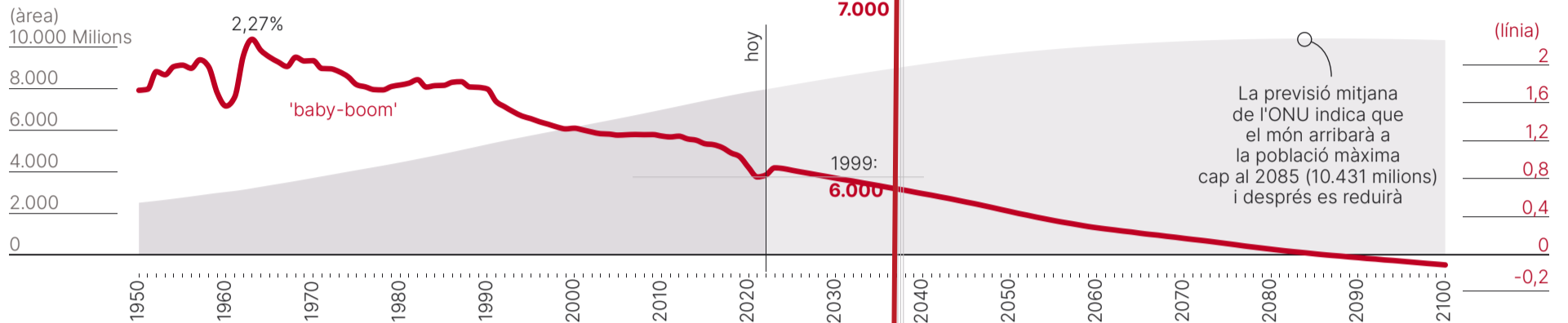
Les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle van créixer a la Xina precisament quan la població va entrar en estancament. A Europa estan decreixent molt més lentament que la població. A

l'Índia venen de les classes mitjanes urbanes, no de la població rural, on es concentra el creixement demogràfic. Si França aplicés una política de fill únic, la població es reduiria a la meitat el 2100. Però les emissions disminuirien només entre el 2% i l'11%, segons Emmanuel Pont.

Consum de recursos

«L'autèntica amenaça és el creixement en el consum de recursos. Un nord-americà té el mateix impacte que desenes d'africans», afirma Julio Pérez Díaz, demògraf del Centre de Ciències Humanes i Socials (CSIC). «Si estàs preocupat pel planeta, hauries d'ocupar-te del 10% de dalt», concorda Danny Dorling, geògraf de la Universitat d'Oxford. Països amb gran creixement poblacional com l'Índia emeten molt menys que

POBLACIÓ TOTAL I TAXA DE CREIXEMENT

altres en creixement moderat o estancament.

¿Què passaria si els de sota arribessin a emetre com els de dalt? Falta molt perquè passi. La fecunda Nigèria necessitaria 200 anys per arribar al producte interior brut de l'estancada França, segons Pont. A mesura que es desenvolupi, la població deixarà de créixer.

El que està realment en joc és qui paga per impulsar el desenvolupament verd d'aquests països. «Els pobres no haurien de pagar per un problema que no han generat», afirma Pont. «Als que estan tan preocupats per la sobrepoblació no els agrada que compartim els recursos millor de com ho fem», remarca Dorling.

El final d'una excepció

Abans que el Damián faci 65 anys, la població mundial deixarà de créixer. El 2080 arribarà al pic, 10.000 milions d'habitants, i després s'estancarà o es contraurà, segons les últimes prediccions de l'ONU. Aquestes actualitzen les anteriors, que preveïen un pic més alt i més remot (11.000 milions d'habitants el 2100). El que queda d'augment és residual. El ritme de creixement va arribar al seu màxim als anys seixanta, i des d'aleshores està baixant. El 2020, va ser inferior a l'1% anual per primera vegada des del 1950. La població passarà de 8 a 10 milions en més del doble del temps que va trigar a passar de 6 a 8.

Estem assistint al final d'una excepció: la humanitat no va créixer gairebé gens durant mil·lennis, fins al brot dels últims dos segles. Tot va començar al segle XIX, quan va baixar la mortalitat. Els nadons van començar a morir menys i els adults a viure més. El Damián té el risc més baix de la història de morir el seu primer any de vida. Per aconseguir-ho, es van conjurar molts factors: el desenvolupament econòmic i la revolució verda; la salut pública, la pediatria i la higiene personal; els antibiòtics i les vacunes.

Més tard, va començar a baixar també la fecunditat. «Si vius en una societat en què els fills no es moren com mosques, no fa falta tenir-ne 10: n'hi ha prou amb dos», afirma Iñaki Permanyer, investigador ICREA del Centre d'Estudis Demogràfics (CED-UAB). L'accés de les dones a l'educació, a la feina i als mètodes de control dels naixements han resultat en menys fills. «En una societat en què l'educació és la manera de progressar, els pares entenen que és millor tenir menys fills i educar-los millor», afirma Wilmoth.

¿I per què la població continua creixent? Entre la baixada de la mortalitat i la de la fecunditat, les famílies continuen tenint molts fills, que sobreviuen més. «Som en un tren pesant que intenta frenar, però encara trigarà una mica», resumeix Permanyer. En l'actualitat, la fecunditat està ca-

ient fins i tot a l'Àfrica. Vuit països concentren la meitat del creixement demogràfic que s'espera entre avui i el 2050. Dos terços de la població mundial viu en països on la fecunditat està per sota del nivell de creixement zero (2,1 fills per dona). El més probable és que el Damián tingui menys fills i més ben cuidats que els seus avantpassats.

El Damián pot esperar una vida més llarga dels que el van precedir. L'esperança de vida no deixa de pujar. ¿Qui ens ha ficat al cap que aquest èxit és un fracàs? Vivim un moment amb una gran diversitat d'edats (47 anys d'edat mitjana a Europa, 17 a l'Àfrica subsahariana). Transitem d'un passat dominat pels joves a un futur dominat pels grans. Així, el 2050 hi haurà tantes persones per sobre dels 65 anys com per sota dels 12 anys (16% en els dos grups).

Relacions intergeneracionals

¿Això és dolent per a l'economia? «Com més persones grans n'hi ha, també n'hi ha més diners estalviats i disponibles per invertir. Hem d'adaptar les nostres relacions intergeneracionals, però pot funcionar», afirma Wilmoth. A més, l'esperança de vida no pujarà a l'infinit. Els països amb més esperança de vida també tenen més esperança de vida amb salut. «Els costos de la salut es disparen en la proximitat de la mort. No depenen tant [de la durada] de

l'envelliment. Si invertim en prevenció tindrem persones saludables durant molts anys», comenta Elisenda Rentería, investigadora del CED-UAB.

A la Terra no n'hi ha persones que sobrin. El canvi climàtic no és culpa de la sobrepoblació, ni se soluciona tampoc amb propostes esperpèntiques com la de no tenir fills. «El control de la població sempre va ser una mostra d'autoritarisme polític. L'estat no està legitimat per decidir com s'ha de comportar la gent. La població és la destinatària, no l'eina de les polítiques. L'objectiu de l'estat és vetllar per a la millor vida de la

A mitjans de segle es preveu que hi hagi al món tantes persones amb més de 65 anys com amb menys de 12

població, no posar-la al seu servei», afirma Pérez Díaz.

El desafiament no és reduir una població que es reduirà per si sola d'aquí poques dècades. El problema no és quants som. El repte és com ens repartim recursos, responsabilitats i despeses. Com ens organitzem, per viure dins dels límits del planeta. És un repte majúscul, que haurà de solucionar la generació actual i les que venen immediatament després. Així que: ¡Benvingut, Damián! Confiem en tu. ■

Font: ONU / Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME)

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ QUE VIU PER SOTA DEL NIVELL DE LA POBRESA

Llindar d'1,9 dòlars al dia. En %. Font: 'A Global Count of the Extreme Poor in 2012', Banc Mundial

